

Nr 430

Av herr Christenson i Malmö, om utredning rörande upphävande av tullar och skatter på varor från utvecklingsländerna, m. m.

Utformningen av vårt handelspolitiska bistånd intar en framträdande plats i diskussionen om hjälpen till u-länderna. Detta problemkomplex är av stor räckvidd; det innefattar viktiga statsfinansiella aspekter och berör betydande jordbrukspolitiska intressen. De industrialiserade ländernas handelspolitik gentemot u-länderna är under utredning på internationell nivå, bl. a. inom ramen för GATT. Det ligger dock i svenska folkets kynne och tradition att inte enbart vänta på internationella utredningar för att ta itu med problem som på ett realistiskt och effektivt sätt kan angripas genom egna insatser. Det kan inte råda något tvivel om att riksdagen av en bred opinion är manad att handla i den här frågan.

Prisfallet på råvarupriserna har fått förödande verkningar för u-länderna. Stegningen av priserna på tillverkade varor från industriländerna har åstadkommit en oavbruten utarmning av de svagare ekonomiska staterna till fördel för de starkare. Snarast möjligt borde man rätta till denna process och sålunda minska svalget mellan fattiga och rika länder. Industriländerna lägger ytterligare hinder i vägen för handeln med u-länderna i form av höga tullar, skatter och statsregleringar. För u-länderna är handeln med deras produkter det främsta målet för praktisk hjälp. Det är problem som man inte får blunda för när man talar om utvecklingsländernas existens och deras framtida levnadsstandard. I en artikel i Ekonomisk revy (dec. 62) har Leif Backlund analyserat detta frågekomplex och kommit till resultat som manar till eftertanke.

U-ländernas export består till 90 % av gruvprodukter och jordbruksvaror. Gruvprodukter möter i stort sett inga importhinder i industriländerna. Skälet är att det ligger i sådana länders intresse att få in de industriella råvarorna så billigt som möjligt. Tropiska jordbruksvaror belastas däremot med tullar och skatter, och Sverige utgör inget undantag. Enbart pålagorna på kaffe, kakao och kakaoprodukter ger den svenska staten inkomster som är nästan lika stora som anslaget till u-landshjälp för budgetåret 1963/64. Dessutom drabbas flera jordbruksprodukter från u-länderna av den svenska jordbruksregleringen. Särskilt inkomstregeln, som genom höjda priser och höjt importskydd försäkrar inkomstlikställighet mellan bönderna och industriarbetarna, har rest alltmer oöverkomliga hinder på den svenska marknaden.

Resultatet kan avläsas i handelsstatistiken. Medan vår totala import från de "rika" delarna av världen ökade med 25 % från 1959 till 1961, låg vår införsel från u-länderna praktiskt taget stilla. Ser man enbart till livsmedelsimporten, står mot en tioprocentig ökning i det förra fallet en enprocentig nedgång i det senare. Bilden blir densamma om man låter jämförelsen starta tio år tillbaka i tiden.

Villfarelsen att Sverige skulle vara så ovanligt liberalt i sitt förhållande till u-länderna bygger på att vår tullmur genomsnittligt är lägre än de flesta andra industriländers. Vid en internationell jämförelse visar sig Sverige vara långt mindre u-landsvänligt i sin handelspolitik än man trott. En liberalisering av handeln med u-länderna måste därför påskyndas.

Motionären är dock böjd att tänka att även små steg är viktiga i dessa frågor. I en motion vid 1962 års riksdag uppmärksammades ett tullpolitiskt detaljproblem. Det påvisades hur importerade jutevävnader från Indien och Pakistan blivit klart diskriminerade vid import till Sverige genom vårt engagemang i EFTA. Tullen på de berörda varorna är 11 %, men genom vårt EFTA-avtal har den gentemot EFTA-länderna sänkts till 5,5 %. Härigenom har produkterna från Indien och Pakistan diskriminerats medan länder som England och Portugal fått en fördelaktigare ställning. Danmark har i detta fall intagit en mera u-landsvänlig politik genom att slopa tullen på jutevävnader gentemot alla länder; u-länderna kan sålunda konkurrera på lika villkor.

Den ovannämnda motionen avslogs. Nu finner motionären anledning att återkomma med ett nytt detaljproblem som i hög grad berör u-länderna. En av våra största importposter från u-länderna utgörs av kaffe. Kaffe är en viktig exportvara för ett stort antal u-länder. Sedan flera år har kaffepiserna på den internationella marknaden varit sjunkande. Orsaken är att utbudet överstiger efterfrågan. De växande lagren bidrar till att ytterligare pressa priserna. Kaffeländer som Brasilien och Colombia har på grund av minskade exportintäkter råkat i betalningssvårigheter. Man har gjort försök att stabilisera den internationella kaffemarknaden främst genom åtgärder som syftar att uppnå en bättre balans mellan utbud och efterfrågan. Ett led i dessa strävanden utgörs av slopandet av fiskala tullar och skatter som i importländerna hindrar utvidgningen av efterfrågan.

Kaffe belastas i Sverige både med en tull som ger staten över 35 milj. kr. per år och med en varuskatt som under 1962/63 väntas inbringa 28 milj. kr. Dessutom drabbas kaffe av omsättningsskatten. Sedan omsättningsskatten infördes blir statsbeskattningen för varje kilo rostat kaffe mellan 1:60 och 1:70 kronor, vilket måste betraktas som en hård beskattning av konsumenterna. Det är också orimligt att på detta sätt lyxbeskatta u-ländernas varor. Ett borttagande av enbart varuskatten skulle sänka priset på

kaffe med 35 à 45 öre per kg. Mot en sådan reform brukar man anföra, att det svenska folket redan dricker mycket kaffe och att en mindre prissänkning knappast kan öka efterfrågan väsentligt. U-länderna skulle sålunda inte vinna mycket på slopandet av kaffeskatten. Denna argumentering är dock bristfällig ur flera synpunkter:

1. Den i jämförelse med andra länder höga konsumtionen av kaffe i Sverige kan mycket väl till en del sammanhånga med vårt kyliga klimat. Efterfrågan på kaffe behöver därför inte nödvändigtvis vara mindre elastisk vid prissänkning än i andra länder.

2. Kaffe är en nationaldryck i Sverige, åtråvärd för de flesta människor oberoende av deras inkomstnivå. För stora grupper av medborgare, speciellt folkpensionärer, är kaffe en både särskilt åtråvärd och särskilt dyr vara. Införandet av den allmänna omsättningsskatten och höjningen av denna har gjort att de svenska konsumenterna inte haft full glädje av prissänkningen på den internationella marknaden. Det finns skäl att anta att dessa människor som så gärna dricker kaffe men dock måste räkna örena är prismedvetna och skulle öka sin konsumtion vid en prissänkning.

3. En sänkning av kaffeskatten skulle även kunna öka tillagningskvaliteten både i enskilda hushåll och i kaféer och restauranger i riktning mot starkare kaffe och därmed öka konsumtionen.

4. Bortsett från effekten av en prissänkning på efterfrågan av kaffe i Sverige kan en sådan åtgärd just nu utgöra en utomordentlig goodwill-investering på det internationella planet. Under de segslitna förhandlingar som föregått undertecknandet av det internationella kaffeavtalet under hösten 1962 har det stora kaffelandet Brasilien mycket skarpt kritiserat de länder som vidmakthåller stora handelshinder för kaffe. Kritiken var främst riktad mot EEC-länderna. Det borde ha ett visst värde för Brasilien att i den internationella diskussionen kunna hänvisa till ett svenskt initiativ. Den goodwill-vinst som detta skulle innebära för Sverige är svår att mäta i pengar men inte desto mindre betydande. Det kan vara värt att i detta sammanhang påminna om de betydande intressen som det svenska näringslivet har i Brasilien. Ett 40-tal svenska fabriker är etablerade i detta land, varav 6 börjat sin verksamhet i år.

De speciella skäl som härövan redovisas talar för att slopandet av kaffeskatten kunde utgöra ett första blygsamt steg vid utformningen av vårt handelspolitiska bistånd.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte dels besluta att från den 1 juli 1963 slopa den särskilda varuskatten nummer 0901 på orostat kaffe om 35 öre per kg och på rostat kaffe och kaffesurrogat med tillsats av kaffe, som utgår med 45 öre per kg,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utred-

ning för att undersöka de problem som sammanhänger med sloandet av tullar och skatter på varuslag från u-länderna, som inte tillverkas i Sverige, t. ex. kaffe, kakao, te, kryddor samt bananer m. m.

Stockholm den 25 januari 1963

Carl Christenson
i Malmö
